Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

El Molí

Rellinars

Ubicació

Comarca:	Vallès Occidental
Lloc/Adreça:	Riera de Rellinars
Alçada:	326

Coordenades:

Latitud:	41.63786
Longitud:	1.91311
UTM Est (X):	409477
UTM Nord (Y):	4610140

Classificació

Número de fitxa	08179 - 11
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Modern Contemporani
Segle	XV-XX
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	La riera està totalment envaïda per la vegetació, i el seu accés és totalment inaccessible. Si bé l'any 1994 encara hi havia conreus al seu voltant, les hortes s'han abandonat i per tant la localització de la resclosa i les mides exactes es fan del tot impossible.
Protecció	Legal
Observacions protecció:	Pla d'Ordenació Urbanística Municipal
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	002502500DG01B0001FR
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa:	ds., 01/06/2019 - 02:00

Descripció

El Molí, conegut també com el Molí del Gibert, és un edifici situat al vessant hidrogràfic dret de la riera de Rellinars, entre la Balma de l'Endaló i la Fàbrica. És justament per sota la Balma de l'Endaló que les aigües de la Riera de Rellinars i les del torrent del Vetllador conflueixen. L'accés es fa pel camí de Les Cases, que ben aviat, encara no dos-cents mentes més endavant deixa entreveure un trencall a mà dreta que mena directament a la casa.
Es tracta d'un antic edifici moliner molt reformat, del qual en queden molt poques restes visibles, entre altres, la bassa, de planta poligonal, actualment plena de terra. L'edifici actual es va reformar a finals del segle XIX, com a residència, seguint un cànon historicista i eclèctic. Es tracta d'un edifici de planta rectangular amb coberta a quatre aigües, de teula àrab. La façana principal està orientada al sud. La simetria del conjunt queda trencada per la modificació d'una part de la coberta de la façana sud-oest amb l'aixecament d'un pis superior que dona una imatge de torreta, amb el teulat a un sol vessant.
Es compon de planta baixa, pis i golfes. A la planta baixa, ben centrada destaca la portalada principal i ambdós costats sendes finestres. A la planta pis, per sobre de la porta, hi ha dues finestres separades per un pilar central, i ambdós costats dues obertures més de les quals només la de mà esquerra té una jardinera de rajols ceràmics que sobresurt de la façana; element decoratiu que es repeteix a la façana de ponent a més de la finestra amb doble arc trevolat. Per sota mateix un rellotge de sol molt malmès, amb el gnòmon de vareta. Al sota coberta, la simetria de les obertures, senzilles, queda trencada per l'aixecament del pis a mà esquerra. De totes les obertures, destaquen les de la portalada i finestres de sobre, resseguides de maó pla.
A mà dreta, adossat a la casa, surt un edifici de planta quadrangular, molt més imponent a una torre de cobert pla d'accés interior amb merlets decoratius fets de maó. És de planta baixa i dos pisos, amb les estances altes i obertures estretes que recorden espitlleres. La portalada està situada a ponent; és de fusta, de doble fulla, amb muntants i arc de dovelles de pedra. A la planta pis, per sobre, destaca una finestra geminada amb capitell decorat amb motius vegetals. A mà esquerra, un plafó ceràmic amb la representació de Sant Francesc d'Assis, patró dels animals. La casa conserva alguns vitralls de colors com el de la finestra arcada de la façana de ponent.
En la partició de la propietat i masos Gibert de Rellinars, feta per Lluís Arís i Altes l'any 1928, el molí va ésser preferit per donar el nom a la propietat d'en Gibert. El mateix any el nou propietari Sr. Prats, natural de Sabadell, comença les obres de restauració donant-li una estructura actual.

Observacions:

Dins la Geografia General de Catalunya dirigida per Francesc Carreras i Candi, Cels Gomis descriu Rellinars com un "poble de 89 cases, incloent-hi les del arrabal de "La Boada", ab 348 habitants de fet y de dret; es al peu de la montanya de Sant Llorens, a 12 kilómetres al NO. Del cap de partir y a 7 de l'estació de Monistrol de Montserrat. Correspón al bisbat de Vich, té una esglesia parroquial dedicada a Sant Pere y Sant Fermí servida per un rector, y una capella pública á les Farreras, y un estudi municipal y una costura particular. Fá la festa major lo primer dissapte de Setembre. Hi ha un hosttal y dos molins de farina. Lo séu terme, montanyós y de clima benigne, produeix ordi, blat, oli, ví, llegums y verdures; s'hi cria bestiar de llana i porquí" "Los seus habitants viuen exclusivament del conréu de la terra y de la ramaderia".
Pascual Madoz, també escriu l'any 1849 que a "Rellinars hi havia 80 cases, més de 20 cases de camp i 2 molins fariners".
El portal del molí conserva lgunes inscripcions gravades i picades d'aquella època sent datades a la mateixa pedra als anys 1471 i 1562.

Història

Les fonts documentals citen a Dalmau Desfar, que dona el molí de Rellinars amb totes les seves pertinences a Vicenç Gibert. El 25 de juliol de 1486, el cavaller Dalmau Desfar, senyor del castell de Vacarisses, i el seu fill Joan, van llogar des del dia de Nadal de l'any 1487 i durant cent-un anys, a Vicenç Gibert, de la parròquia de Sant Pere de Rellinars, "illud molendinum vocatum de Relinas cum suo casali molis redenis perichs tremuga farnera et aliis suis aparatibus sine areus et cum suis basia aquis reguis capud reguis et aliis juribus et pertinentiis". El molí el posseïen els senyors de Vacarisses pel cambrer del monestir de Santa Maria de l'Estany, al cens d'una quartera de forment i de cinc gallines. Obligava al moliner a "triturare sine molere omnia et singula blada nostra francha et quitia de moltura", és a dir a moldre de franc el gra dels senyors del castell i, tanmateix, Vicenç Gibert va pagar deu lliures d'entrada. Els testimonis de l'acte d'arrendament van ser Bartomeu Santjoan, de Sant Vicenç de Castellet, Antoni Forsor, de Vacarisses, i Joan Robert, escrivent de Terrassa.
L'any 1780 Pau Janer, prevere de Monistrol de Montserrat amb funcions de procurador de Gaietà Amat i Rocabertí, tercer marquès de Castellbell i baró de Rellinars, redacta uns documents relacionats amb el municipi on s'especifiquen els censos que pagaven els propietaris de cadascuna de les cases. En el cas del mas Gibert (Valls, 2012) diu que havia de pagar 11 sous i 10 diners, 4 quartans de forment, 3 quarteres de civada i pel dret de tenir actiu el molí els calia donar 2 gallines.
Joan Gibert, veí de Rellinars, posseïa tres molins fariners el 13 de juliol de 1819. Dos molins es trobaven situats al mas Gibert, a la parròquia de Sant Pere de Rellinars, i funcionaven amb les aigües de la font de Carlets i d'altres rierols que des de les terres del mas Gibert anaven fins a la riera de Rellinars, així com amb les aigües que en temps de pluja baixaven fins a l'esmentada riera. El tercer molí era situat a les terres del mas Comes, de la parròquia de Santa Maria del Vilar, que també era de la seva propietat, i funcionava amb les aigües de la riera de Rellinars i amb les que baixaven cap aquesta mateixa riera des de la font de Sala. En aquest document diu Gibert que, possiblement a causa de l'invasió dels francesos o per causes encara més antigues, havia perdut els títols d'establiment dels molins i del dret d'ús de les aigües. Per aconseguir un nou establiment, aquell propietari va justificar, el 20 de juliol de 1819, que els tres molins funcionaven amb una sola mola, que per la manca d'aigua no podien funcionar més que a "balsades" i "que si en tiempo de lluvias es abundante la dicha agua, sobra un molino para dar el abasto al vecindario, y la mayor parte del tiempo quedan parados los dos restantes, destinandose entonces el agua para el riego de tres ó quatro quarteras de tierra de los propios mansos Gibert y Comas, que llegan á componerse con distintos pedazos, y á costa de mucho trabajo, por lo montuoso del terreno". Per tant, Joan Gibert demanava l'establiment de les aigües de les fonts de Carlets i Sala, les aigües vistes i subterrànies que naixen al mas Gibert i les aigües pluvials que corren per la riera de Rellinars, des de la font de Carlets fins que surten del darrer molí i del mas Comes. També servirien per al reg de tres o quatre quarteres de terra corresponents als masos Gibert i Comes. Demanava que l'entrada i el cens anual fos baix, donat l'elevat cost que representava el manteniment "de las tres fábricas". Manuel de Ibarra e Ibarra y de Padilla, batlle general i administrador del Reial Patrimoni de Catalunya, digué que l'expedient fos adreçat al governador de Manresa per a què s'informés amb els Ajuntaments de Rellinars i del Vilar, és a dir, de Castellbell i el Vilar. Actualment el molí és propietat del mas Sellés o Cellers.

Bibliografia

GOMIS, Cels (1908). Rellinars, dins Geografia General de Catalunya, dirigida per Francesc Carrers i Candi. Barcelona, 1908-1918, pàg. 411
MORENO ALBAREDA, Maria Dolors (2010). Patrimoni en perill: el mas de les Farreres a Rellinars, dins Dovella, pàg. 29-33.
Arxiu Notarial de Terrassa. Jaume Gili 1455-1458; ANT Jaume Gili 1453-1469.
Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA). Diversos. Can Falguera, lligall 105.
ACA. Diversos. Can Falguera, lligall 79.

VALLS i PUEYO, Joan (2012). Noticiari de Rellinars. La pagesia de Rellinars a l'entorn de l'any 1780. Arxiu Joan Valls Pueyo. Inèdit
VALLS i Pueyo, Joan (2006). El Raval del Clot, de Castellbell i el Vilar. Castellbell i el Vilar.
VALLS i PUEYO, Joan (2012). Arnau de Ràfecs, rector de Rellinars. Inèdit. Arxiu Joan Valls i Pueyo. Inèdit.
VALLS i PUEYO, Joan (2012). Els molins de Rellinars. Arxiu Joan Valls i Pueyo. Inèdit.
ROCAFIGUERA i GARCÍA, Francesc de. La canònica de Santa Maria de l'Estany. Orígens i primera expansió (1080-1157). El seu diplomatari. 2 vols. Text mecanografiat. Universitat de Barcelona.
ACA. Monacals d'Hisenda, 3751.
ACBG. Protocols notarials, 4.
ACBG. Protocols notarials, 12.
ACBG. Protocols notarials, 4019.
ACBG. Protocols notarials, 443.
ACBG. Protocols notarials, 42.
ACBG. Protocols notarials, 43.
ACBG. Protocols notarials, 63.
ACBG. Protocols notarials, 77.
ACBG. Protocols notarials, 99.
ACBG. Protocols notarials, 124.
ACVOC. Protocols notarials, 190/1, foli 68v; 204/2, foli 98v. Aquest document és citat per Llogari PICANYOL. Rellinars. Notícies històriques. Separata de la revista Sabadel·lum, octubre 1961, p. 16.
ACA. Reial Patrimoni. Batllia. Processos moderns. 1819, núm. 3, P.
ACA, Reial Patrimoni. Batllia. Processos moderns. 1819, núm. 3, Z.

